

БӨЛІМ: ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ

Ғұндар мемлекеті 10 сынып

ЖАРИЯЛАНДЫ
05.11.2015СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/178/

Тақырыптың негізгі мазмұны:

1. Ғұндардың пайда болуы

- Ғұндар б.з.б. III ғасырда Қытайдың солтүстігінде пайда болды.
- Алғашқы көсемі — Түмен (Модэ шаньюйдің әкесі).
- Модэ шаньюй тұсында (б.з.б. 209–174 жж.) Ғұн мемлекеті күшейіп, Орталық Азиядағы ірі империяға айналды.

2. Ғұн мемлекетінің саяси құрылымы

- Басшысы — **Шаньюй** (император).
- Шаньюйден кейінгі орынбасарлары: сол (шығыс) және оң (батыс) қанат уәзірлері.
- Ондық жүйе: ел он мыңдықтарға бөлінді.
- Мемлекет әскери-әкімшілік жүйемен басқарылды.

3. Ғұндардың өмір салты

- Көшпелі мал шаруашылығымен айналысты.
- Атқа міну мәдениеті мен жауынгерлік дайындық жоғары болды.
- Қыш бұйымдар, киіз үй, аң стилі кеңінен қолданылды.

4. Ғұндардың батысқа қоныс аударуы (Ұлы қоныс аудару)

- Б.з. IV ғасырда Ғұндар батысқа қарай көш бастады.
- Бұл тарихи үрдіс «**Ұлы қоныс аудару**» деп аталды.
- 375 жылы Аттила (Еділ) басқарған ғұндар Еуропаға жетіп, Батыс Рим империясына қауіп төндірді.

5. Аттила (Еділ) және Батыс Ғұн империясы

- Аттила (б.з. 434–453 жж.) — Батыс Ғұн мемлекетінің ұлы билеушісі.
- Ғұндар Галлия мен Италияға жорық жасады.
- Аттиладан кейін мемлекет ыдырай бастады.

Білуге тиіс негізгі даталар:

ЖЫЛ	ОҚИҒА
Б.з.б. 209 ж.	Модэ шаньюйдің билікке келуі
Б.з.б. 188 ж.	Ғұндар мен Қытай арасындағы соғыс
375 ж.	Ғұндардың батысқа көшуі (Ұлы қоныс аудару)
451 ж.	Каталаун шайқасы (Ғұндар мен римдіктер арасында)

Қорытынды:

Ғұндар — Еуразия тарихындағы алғашқы ірі көшпелі империялардың бірі. Олар әскери өнері, мемлекетті басқару жүйесі және батысқа көшуі арқылы әлемдік тарихта ерекше із қалдырды. Ғұндардың тәжірибесі кейінгі түркі халықтарының мемлекеттілігінің қалыптасуына әсер етті.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.